

Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
MANUEL CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA
esitatud 1. detsembril 2022¹

Kohtuasi C-699/21

E.D.L.

menetluses osales:

Presidente del Consiglio dei Ministri

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Corte costituzionale (Itaalia konstitutsioonikohus))

Eelotsusetaotlus – Õigusalane koostöö kriminaalasjades – Raamotsus 2002/584/JSK – Euroopa vahistamismäärus – Süüdimõistetute või kahtlustatavate üleandmine vahistamismääruse teinud õigusasutustele – Raske, krooniline ja potentsiaalselt pöördumatu haigus – Tõsine oht tagaotsitava tervisele

1. Kuna Corte costituzionale (Itaalia konstitutsioonikohus) on kahtlus, et raamotsuse 2002/584/JSK² Itaalia õiguskorda ülevõtmise seaduse teatavad sätted võivad olla vastuolus Itaalia põhiseaduse ja sellega tagatud õigusega tervisele, pöördub ta Euroopa Kohtu poole selle raamotsuse tõlgendamise küsimuses.
2. Eelotsusetaotlus annab Euroopa Kohtule võimaluse teha taas otsus Euroopa vahistamismääruse täitmisest keeldumise aluste kohta. Eelkõige tuleb täpsustada, kas 5. aprilli 2016. aasta kohtuotsuses Aranyosi ja Căldăraru³ otsustatu on analoogia alusel ülekantav sellisele Euroopa vahistamismääruse täitmisele, millega võib kaasneda tõsine oht tagaotsitava tervisele.
3. Euroopa Kohus võtab kokkuvõttes seisukoha küsimuses, kas ja mis tingimustel tuleb raamotsuse 2002/584 artiklites 3, 4 ja 4a ette nähtud Euroopa vahistamismääruse täitmata jätmise alustele lisada alus, mis tuleneb kohustusest järgida Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artikleid 3, 4 ja 35.

¹ Algkeel: hispaania.

² Nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsus Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta (EÜT 2002, L 190, lk 1; ELT eriväljaanne 19/06, lk 34), mida on muudetud nõukogu 26. veebruari 2009. aasta raamotsusega 2009/299/JSK (ELT 2009, L 81, lk 24).

³ Liidetud kohtuasjad C-404/15 ja C-659/15 PPU (EU:C:2016:198); edaspidi „kohtuotsus Aranyosi ja Căldăraru“ või „Aranyosi ja Căldăraru kohtupraktika“.

I. Õiguslik raamistik

A. Liidu õigus

1. Harta

4. Artikli 3 („Õigus isikupuutumatusel“) lõikes 1 on sätestatud:

„Igaühel on õigus kehalisele ja vaimsele puutumatusel“.

5. Artiklis 4 („Piinamise ning ebainimliku või alandava kohtlemise või karistamise keeld“) on sätestatud:

„Kedagi ei tohi piinata ega ebainimlikult või alandavalt kohelda ega karistada.“

6. Artikkel 35 „Tervishoid“ näeb ette:

„Igaühel on õigus ennetavale tervishoiule ning ravile siseriiklike õigusaktide ja tavadega ettenähtud tingimustel. Kõigi liidu poliitika ja meetmete määratlemisel ja rakendamisel tagatakse inimeste tervise kõrgetasemeline kaitse“.

2. Raamotsus 2002/584

7. Põhjenduses 10 on kinnitatud:

„Euroopa vahistamismääruse toimimine põhineb suurel liikmesriikidevahelisel usaldusel. Selle kohaldamise võib peatada ainult siis, kui üks liikmesriik on raskelt ja jätkuvalt rikkunud Euroopa Liidu lepingu [(edaspidi „ELL“)] artikli 6 lõikes 1 sätestatud põhimõtteid ja kui rikkumise on nimetatud lepingu artikli 7 lõike 1 alusel kindlaks teinud nõukogu ja sellel on artikli 7 lõikes 2 sätestatud tagajärjed“.

8. Põhjenduses 12 on märgitud:

„Käesolev raamotsus austab põhiõigusi ja järgib põhimõtteid, mida tunnustatakse [ELL] artiklis 6 ja mis on kajastatud [...] hartas, [...] eelkõige selle VI peatükis. [...]“.

9. Põhjenduses 13 on ette nähtud:

„Ühtki isikut ei tohi tagasi saata, välja saata ega välja anda riigile, kus on suur oht, et see isik võidakse surma mõista, teda võidakse piinata või kohelda või karistada muul ebainimlikul või alandaval moel.“

10. Artiklis 1 („Euroopa vahistamismääruse määratlus ja selle täitmise kohustus“) on sätestatud:

„1. Euroopa vahistamismäärus on liikmesriigi väljaantud kohtuotsus, et teine liikmesriik võtaks tagaotsitava vahi alla ja annaks ta üle kriminaalmenetluse raames kohtu alla andmise või vabadusekaotuse või vabadust piirava julgeolekumeetme täitmiseks.“

2. Liikmesriigid täidavad mis tahes Euroopa vahistamismääruse vastastikuse tunnustamise põhimõtte alusel ja vastavalt käesoleva raamotsuse sätetele.

3. Käesolev raamotsus ei mõjuta kohustust austada põhiõigusi ja õiguse üldpõhimõtteid, mis on kirja pandud [ELL] artiklis 6“.

11. Artiklis 15 („Üleandmisotsus“) on sätestatud:

„1. Vahistamismäärust täitev õigusasutus teeb käesolevas raamotsuses määratletud aja jooksul ja tingimustel otsuse, kas isik tuleb üle anda.

2. Kui vahistamismäärust täitev õigusasutus leiab, et vahistamismääruse teinud liikmesriigi edastatud teabest ei piisa üleandmisotsuse tegemiseks, küsib ta vajalikku lisateavet, eelkõige seoses artiklitega 3–5 ja artikliga 8, mis tuleb kiiresti saata, ning võib selle saamiseks kehtestada tähtaja, võttes arvesse vajadust järgida artiklis 17 kehtestatud tähtaegu.

3. Vahistamismääruse teinud õigusasutus võib alati edastada täitvale õigusasutusele mis tahes vajalikku lisateavet.“

12. Artiklis 23 („Isiku üleandmise tähtjad“) on sätestatud:

„1. Tagaotsitav antakse asjaomaste asutuste kokkulepitud päeval võimalikult kiiresti üle.

2. Ta antakse üle hiljemalt kümne päeva jooksul pärast lõppotsuse tegemist Euroopa vahistamismääruse täitmise kohta.

3. Kui tagaotsitava üleandmist lõikes 2 sätestatud tähtaja jooksul takistavad asjaolud, mis ei sõltu kummastki liikmesriigist, võtavad vahistamismäärust täitev ja vahistamismääruse teinud õigusasutus viivitamata teineteisega ühendust ja lepivad kokku uue üleandmispäeva. Sellisel juhul toimub üleandmine 10 päeva jooksul alates uuest kokkulepitud kuupäevast.

4. Üleandmine võib erandkorras ajutiselt edasi lükata humanitaarsetel põhjustel, näiteks kui on alust arvata, et see ilmselt ohustaks tagaotsitava elu või tervist. Euroopa vahistamismäärus täidetakse, kui nimetatud põhjuseid enam ei ole. Vahistamismäärust täitev õigusasutus teatab sellest viivitamata vahistamismääruse teinud õigusasutusele ja nad lepivad kokku uues üleandmiskuupäevas. Sellisel juhul toimub üleandmine 10 päeva jooksul alates uuest kokkulepitud kuupäevast.

5. Kui lõigetes 2–4 osutatud tähtaegade möödumisel on isik ikka veel vahi all, vabastatakse ta.“

B. Liikmesriigi õigus

13. 22. aprilli 2005. aasta seaduse nr 69⁴ artikli 23 lõikes 3 on sätestatud:

„Kui on humanitaarsed põhjused või põhjendatult alust arvata, et üleandmine seab ohtu isiku elu või tervise, võib Corte di appello (apellatsioonikohus) president või tema volitatud kohtunik põhjendatud määrusega peatada vahistamismääruse täitmise, teavitades sellest viivitamata Ministro della Giustizia (Itaalia justiitsminister)“.

II. Asjaolud, põhikohtuasi ja eelotsuse küsimus

14. Općinski sud u Zadru (Zadari esimese astme kohus, Horvaatia) tegi 9. septembril 2019 Euroopa vahistamismääruse kriminaalmenetluse algatamiseks E.D.L-i suhtes, keda süüdistati 2014. aastal Horvaatia territooriumil narkootikumide müügi ja turustamise eesmärgil nende valdamise kuriteos.

15. E.D.L-i advokaadid esitasid Corte d'appello di Milanole (Milano appellatsioonikohus, Itaalia) meditsiinilised dokumendid, mis tõendavad, et tal esineb minevikus muu hulgas narkootiliste ainete kuritarvitamisega seotud psühhiaatrilisi häireid. Ekspertiisi tulemusel selgus, et E.D.L-il on psüühikahäire, mis vajab ravi, ning et tal on tema võimaliku vangistamisega seoses tõsine enesetapuht.

16. Selle ekspertiisi põhjal leidis Corte d'appello di Milano (Milano appellatsioonikohus), et Euroopa vahistamismääruse täitmiseks E.D.L-i üleandmine Horvaatiale katkestaks tema ravi saamise võimalused, mille tagajärjel tema üldine seisund halveneb ja tekib selge oht tema tervisele.

17. See kohus märkis siiski, et Euroopa vahistamismääruse täitmise kohustuse ainus piirang on 2005. aasta seaduse nr 69 artiklites 18 ja 18 *bis* ammendavalt loetletud täitmisest keeldumise alused, mille hulka ei kuulu eesmärk vältida tagaotsitava selliste põhiõiguste riivet nagu õigus tervisele. Seetõttu peatas ta menetluse ja esitas Corte costituzionalele (konstitutsioonikohus) põhiseaduslikkuse küsimuse.

18. Neil asjaoludel esitas Corte costituzionale (konstitutsioonikohus) Euroopa Kohtule järgmise küsimuse:

„Kas raamotsuse 2002/584[...] artikli 1 lõiget 3 tuleb [...] harta artikleid 3, 4 ja 35 arvesse võttes tõlgendada nii, et kui vahistamismäärust täitev õigusasutus leiab, et kroonilist laadi ja potentsiaalselt pöördumatut rasket haigust põdeva isiku üleandmisega võib kaasneda nimetatud isiku tervise kahjustamise tõsine oht, peab täitev õigusasutus küsima vahistamismääruse teinud õigusasutuselt teavet, mis võimaldab tal viidatud ohu olemasolu välistada, ning tal on kohustus üleandmisest keelduda, kui ta ei saa kõnealuseid kinnitusi mõistliku tähtaja jooksul?“

⁴ 22. aprilli 2005. aasta seadus nr 69 – Sätted riigisisese õiguse kooskõlla viimiseks nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsusega 2002/584/JSK Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta (legge n. 69 – Disposizioni per conformare il diritto interno alla decisione quadro 2002/584/GAI del Consiglio, del 13 giugno 2002, relativa al mandato d'arresto europeo e alle procedure di consegna tra Stati membri; *GIURI* nr 98, 29.4.2005, lk 6) 2. veebruari 2021. aasta seadusandliku dekreediga nr 10 (*GIURI* nr 30, 5.2.2021, lk 22) muudetud redaktsioonis.

III. Menetlus Euroopa Kohtus

19. Eelotsusetaotlus registreeriti Euroopa Kohtus 22. novembril 2021. Seda menetleti eelisjärjekorras.

20. Kirjalikud seisukohad on esitanud E.D.L., Horvaatia, Soome, Itaalia, Madalmaade, Poola ja Rumeenia valitsus ning Euroopa Komisjon.

21. 27. septembril 2022 toimunud avalikul kohtuistungil osalesid E.D.L., Itaalia, Poola ja Rumeenia valitsus ning komisjon.

IV. Õiguslik analüüs

A. Sissejuhatavad märkused

22. Corte costituzionale (konstitutsioonikohus) kirjeldas tal kui Itaalia põhiseaduse kõrgeimal tõlgendajal ja samal ajal liikmesriigi kohtul, kellele on liidu õiguse tõlgendus siduv, lahendada olevat olukorda nii:

- tuleb tuvastada, kas mõned selle Itaalia seaduse sätted, millega on raamotsus 2002/584 üle võetud, on kooskõlas riigi põhiseadusega tagatud õigusega tervisele;⁵
- tal on seega vaja eelnevalt teada, kuidas tuleb tõlgendada selle raamotsuse artikleid, mis on riigisisesse õigusesse üle võetud;
- täielikult ühtlustatud sektorites ei või liikmesriigid seada liidu õiguse kohaldamist sõltuvusse põhiõiguste kaitse puhtalt riigisiseste standardite järgimisest, kui see kahjustab liidu õiguse esimust, ühtsust ja tõhusust;⁶
- liidu õigusega tuleb kehtestada nende põhiõiguste kaitse standardid, mille järgimisest raamotsus 2002/584 ja selle kohaldamine liikmesriigi asutuste poolt sõltuvad;
- selleks, et see kohaldamine oleks kogu liidus ühetaoline ja tõhus, on välistatud, et vahistamismäärust täitva riigi õigusasutused võiksid keelduda tagaotsitava üleandmisest muudel kui raamotsuses 2002/584 ette nähtud juhtudel puhtalt riigisiseste kaitsestandardite alusel, mis ei ole Euroopa tasandil ühised.⁷ Sama kehtib ka siis, kui Euroopa vahistamismääruse täitmine võib olla vastuolus põhiseadusliku korra ülimuslike põhimõtetega.⁸

⁵ Eelotsusetaotluse kohaselt (punkt 1.3) on Corte d'appello di Milano (Milano apellatsioonikohus) nimetatud põhiseadusesätteid Itaalia põhiseaduse artiklid 2 ja 35, mis tagavad õiguse tervisele, ning artikkel 3, mis sätestab võrdsuse põhimõtte. Viimati nimetatud sätte rikkumine on väidetavalt tingitud sellest, et väljaandmist käsitlevates riigisisestes õigusnormides vahistamismääruse täitmata jätmise konkreetse alusena ette nähtud tervislikud põhjused, mida ei saa raamotsuse 2002/584 sõnastuse kohaselt Euroopa vahistamismääruse puhul siiski arvesse võtta.

⁶ Eelotsusetaotluse punkt 7.3, viitega 26. veebruari 2013. aasta kohtuotsusele Åkerberg Fransson (C-617/10, EU:C:2013:105, punkt 29) ja 26. veebruari 2013. aasta kohtuotsusele Melloni (C-399/11, EU:C:2013:107, punkt 60).

⁷ Eelotsusetaotluse punkt 7.4, milles on viidatud kohtuotsusele Aranyosi ja Căldăraru (punkt 80).

⁸ Eelotsusetaotluse punkt 7.5.

23. Riigisisese põhiseadusliku korra ja liidu õiguse vahelise soovimatu ebakõla vältimiseks palub eelotsusetaotluse esitanud kohus Euroopa Kohtult liidu õiguse tõlgendust, mis võimaldaks tal järgida Itaalia põhiseaduse nõudeid ja teostada seega oma pädevust.

24. Selles koostöö vaimus pakub Corte costituzionale (konstitutsioonikohus) välja, et tema küsimusele võiks vastata, laiendades analoogia alusel seda, mida on Euroopa Kohus otsustanud raamotsuse 2002/584 kohta – ehkki mitte silmas pidades konkreetset täitmisest keeldumise alust –, kui Euroopa vahistamismääruse täitmine kujutab endast tagaotsitava põhiõiguste rikkumist.

25. Ta viitab eelkõige kohtuotsusele Aranyosi ja Căldăraru seoses ohuga, et Euroopa vahistamismääruse täitmine tõttu võidakse tagaotsitavale kohaldada: i) vahistamismääruse teinud liikmesriigis ebainimlikke või alandavaid kinnipidamistingimusi süstemaatiliste või üldiste puuduste tagajärjel või puuduste tagajärjel, mis mõjutavad mõnel muul viisil teatavaid isikute rühmi või kinnipidamisasutusi;⁹ ii) menetlust, milles ei järgita harta artiklis 47 sätestatud tagatisi, tulenevalt samuti süsteemsetest või üldistest puudustest seoses kohtuvõimu sõltumatusega vahistamismääruse teinud riigis.¹⁰

B. Euroopa vahistamismääruse täitmisest keeldumise alused, mis lähevad raamotsuses 2002/584 sõnaselgelt sätestatud alustest kaugemale

26. Raamotsuse 2002/584 eesmärk on karistusõiguse rikkumises süüdimõistetute või kahtlustatavate üleandmise lihtsustatud ja tõhusa süsteemi loomisega hõlbustada ja kiirendada õiguslast koostööd. See aitab seega kaasa eesmärgile kujundada liit vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanevaks alaks, põhinedes suurel usaldusel, mis peab liikmesriikide vahel olema.¹¹

27. Selle süsteemi nurgakivi on vastastikuse tunnustamise põhimõte, mis kajastub raamotsuse 2002/584 artikli 1 lõikes 2. Liikmesriigid on kohustatud Euroopa vahistamismääruse täitma selle põhimõtte alusel ja vastavalt raamotsuse eeskirjadele.¹² Liikmesriigi õigusasutused võivad põhimõtteliselt Euroopa vahistamismääruse täitmisest keelduda vaid raamotsuses endas ammendavalt loetletud alustel.¹³

28. Euroopa vahistamismääruse täitmine on seega reegel ja selle täitmisest keeldumine on erand, mida tuleb tõlgendada kitsalt.¹⁴

⁹ Eelotsusetaotluse esitanud kohus nimetab siinkohal ka 25. juuli 2018. aasta kohtuotsust Generalstaatsanwaltschaft (kinnipidamistingimused Ungaris) (C-220/18 PPU, EU:C:2018:589) ja 15. oktoobri 2019. aasta kohtuotsust Dorobantu (C-128/18, EU:C:2019:857, edaspidi „kohtuotsus Dorobantu“).

¹⁰ 25. juuli 2018. aasta kohtuotsus Minister for Justice and Equality (kohtusüsteemi puudused) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, edaspidi „kohtuotsus Minister for Justice and Equality (kohtusüsteemi puudused)“) ja 17. detsembri 2020. aasta kohtuotsus Openbaar Ministerie (vahistamismääruse teinud õigusasutuse sõltumatus) (C-354/20 PPU ja C-412/20 PPU, EU:C:2020:1033), edaspidi „kohtuotsus Openbaar Ministerie (vahistamismääruse teinud õigusasutuse sõltumatus)“.

¹¹ Muu hulgas 26. oktoobri 2021. aasta kohtuotsus Openbaar Ministerie (õigus olla ära kuulatud vahistamismäärust täitva õigusasutuse poolt) (C-428/21 PPU ja C-429/21 PPU, EU:C:2021:876, punkt 38).

¹² 22. veebruari 2022. aasta kohtuotsus Openbaar Ministerie (vahistamismääruse teinud liikmesriigis seaduse alusel moodustatud kohus) (C-562/21 PPU ja C-563/21 PPU, EU:C:2022:100, edaspidi „Openbaar Ministerie (vahistamismääruse teinud liikmesriigis seaduse alusel moodustatud kohus)“, punkt 43).

¹³ *Loc. cit.*, punkt 44.

¹⁴ Kohtuotsus Minister for Justice and Equality (kohtusüsteemi puudused), punkt 41).

29. Euroopa Kohus möönab siiski, et vastastikuse tunnustamise ja usalduse põhimõtteid võib „erandlikel asjaoludel“ piirata.¹⁵ Ta meenutas, et nagu tuleneb raamotsuse 2002/584 artikli 1 lõikest 3, „ei mõjuta raamotsus kohustust austada põhiõigusi ja õiguse aluspõhimõtteid, mis on kirja pandud eelkõige hartas“.¹⁶

1. Keeldumine harta artikli 4 põhjal

30. Seda silmas pidades on Euroopa Kohus „leidnud, et kui teatavad tingimused on täidetud, peab vahistamismäärust täitev õigusasutus raamotsusega 2002/584 kehtestatud üleandmismenetluse lõpetama, kui üleandmine võib viia tagaotsitava ebainimliku või alandava kohtlemiseni harta artikli 4 tähenduses“.¹⁷

31. Selle põhjus ei ole muu kui ebainimliku või alandava kohtlemise absoluutne keeld, mis on lahutamatu seotud inimvääriskuse austamisega (harta artikkel 1)¹⁸ ja mis on seega vankumatu selliste eesmärkide saavutamisel nagu need, mis on õiguslase koostöö aluseks.¹⁹

32. Harta artikli 4 rikkumise oht võib erandkorras õigustada Euroopa vahistamismääruse alusel tagaotsitava üleandmise edasi lükkamist või tema üleandmisest keeldumist. Vahistamismäärust täitev kohus peab enne kontrollima, kas tema menetluses oleval juhul esineb tõepoolest selline oht.

a) Keeldumine süsteemsete ja üldiste puuduste korral liikmesriigis

33. Harta artikli 4 (nagu ka artikli 47)²⁰ rikkumise küsimus on seni tõstatatud seoses süsteemsete ja üldiste puudustega vahistamismääruse teinud liikmesriikides.

34. Euroopa Kohus rõhutas asjaolu, et üldise ja abstraktse ohu tuvastamisest ei piisa selleks, et keelduda Euroopa vahistamismääruse täitmisest, ega ammugi mitte selleks, et jätta reeglina täitmata kõik Euroopa vahistamismäärused, mis pärinevad liikmesriigist, millele omistatakse neid süsteemseid ja üldisi puudusi.²¹

¹⁵ 18. detsembri 2014. aasta arvamus 2/13 (liidu ühinemine EIÕKga), EU:C:2014:2454, punkt 191.

¹⁶ Kohtuotsus Aranyosi ja Căldăraru, punkt 83.

¹⁷ Kohtuotsus Dorobantu (punkt 50), milles on viidatud varasematele kohtuotsustele.

¹⁸ Kohtuotsus Aranyosi ja Căldăraru, punkt 85.

¹⁹ Võttes omaks Euroopa Inimõiguste Kohtu (edaspidi „EIK“) hinnangu tema 28. septembri 2015. aasta otsuses *Bouyid vs. Belgia* (CE:ECHR:2015:0928JUD002338009), tuletas Euroopa Kohus meelde, et EIÕK keelab igal juhul, sealhulgas võitluses terrorismi ja organiseeritud kuritegevusega, olenemata puudutatud isiku käitumisest, kindlasõnaliselt piinamise ning ebainimliku või alandava karistamise ja kohtlemise (kohtuotsus Aranyosi ja Căldăraru, punkt 87). Seega ei ole harta artikliga 4 tagatud kaitsest ühtegi erandit, isegi mitte kõikidest riigi huvidest esimese alusel, milleks on riigi enda allesjäämise huvi.

²⁰ See on teine põhiõigustest, mida on Euroopa Kohus analüüsinud seoses Euroopa vahistamismääruse täitmata jätmise aluste võimaliku laiendamisega (muu hulgas kohtuotsused *Openbaar Ministerie* (vahistamismääruse teinud liikmesriigis seaduse alusel moodustatud kohus); *Minister for Justice and Equality* (kohtusüsteemi puudused) ja *Openbaar Ministerie* (vahistamismääruse teinud õigusasutuse sõltumatus)).

²¹ Kohtuotsus *Openbaar Ministerie* (vahistamismääruse teinud õigusasutuse sõltumatus). Selle punktis 57 on meenutatud, et „[Euroopa vahistamismääruse mehhanismi] kohaldamise [saab] peatada ainult siis, kui üks liikmesriikidest on raskelt ja jätkuvalt rikkunud ELL artiklis 2 sätestatud põhimõtteid, mille hulka kuulub õigusriigi põhimõte, ja kui rikkumise on ELL artikli 7 lõike 2 alusel kindlaks teinud Euroopa Ülemkogu ja sellel on ELL artikli 7 lõikes 3 sätestatud tagajärjed“. Kohtujuristi kursiiv.

35. Pidades silmas, et arvesse tuleb ainult oht, mis esineb konkreetselt ja eelkõige tagaotsitava puhul, peab vahistamismäärust täitev kohus selleks, et järgida Aranyosi ja Căldăraru kohtupraktikat, viima uurimise läbi kahes etapis:

- esimeses peab ta tuvastama, et vahistamismääruse teinud liikmesriigis on üldisi ja süsteemseid puudusi, mis võivad kahjustada selle isiku põhiõiguste kaitset;
- teises peab ta sellise järelduse põhjal kontrollima, kas on tõsiselt ja põhjendatult alust arvata, et selle konkreetse isiku üleandmise korral vahistamismääruse teinud liikmesriigile esineb tegelik oht, et rikutakse tema põhiõigusi.

36. Süsteemsete ja üldiste puuduste tuvastamine on seda vajalikum, et võimalikku õiguste rikkumist vahistamismääruse teinud riigis käsitleva väite vastukaaluks on põhimõtteliselt eeldus, millel põhineb terve kriminaalasjades tehtava õiguslase koostöö süsteem, nimelt: et kõik liikmesriigid austavad põhiõigusi.

37. Sellise eelduse kohaselt puudub nii võimalus nõuda teiselt liikmesriigilt põhiõiguste riigisisest kaitset kõrgemal tasemel, kui on tagatud liidu õigusega, kui ka võimalus kontrollida – välja arvatud erandjuhtudel –, kas see teine liikmesriik on tegelikult konkreetsel juhul järginud liidus tagatud põhiõigusi.²²

38. Rikkumiste puhul, mille tõenäolisusele räägib vastu eeldus, et kõik liikmesriigid austavad harta õigusi, tuleb seega kõigepealt tuvastada, et Euroopa vahistamismääruse teinud riigis on tuvastatud üldisi ja süsteemseid puudusi, mis võimaldavad selle eelduse põhjendatuse kahtluse alla seada.

39. Minu arvates on nn kaheetapiline kontroll väga täpse päritoluga ja tarvilik kontekstis, mille jaoks see on mõeldud. Selline kontroll on täiesti põhjendatud, kui oht tagaotsitava õiguste tuleneb üldistest asjaoludest, mis on liikmesriigis *ideaalselt* võimatud: puudulikud kinnipidamistingimused või kohtute sõltumatuse puudumine.

40. Kui teatatakse, et vahistamismääruse teinud riigis on *tegelikult* niisugused tingimused, ei saa vahistamismäärust täitvad õigusasutused jääda ükskõikseks, kuid nad ei saa ka neid tunnistada ilma vähimagi aluseta, st minimaalse tõenäolisuseta. Võttes arvesse viidatud asjaolude olemust ennast, tuleb üldist puuduste olukorda tõendada kontekstina, milles need asjaolud mõjutavad eelkõige Euroopa vahistamismääruses silmas peetud konkreetset juhtumit.

41. Käesoleval juhul aga oht tagaotsitava tervisele:

- ei ole tingitud olukorrast, mis on usutav üksnes niisuguste üldiste puuduste kontekstis, mis peaksid ühes liikmesriigis olema põhimõtteliselt mõeldamatud;
- tuleneb lõpuks võimalusest, et *konkreetselt* haigusele ei ole Euroopa vahistamismääruse teinud liikmesriigis nõuetekohast (ega *konkreetselt*) ravi.

²² Kohtuotsus Minister for Justice and Equality (kohtusüsteemi puudused) (punkt 37).

42. Leian, et selle ohu suurusjärgu ja ulatuse hindamiseks ei ole tingimata vaja analüüsida vahistamismääruse teinud liikmesriigi tervishoiu- või vanglasüsteemi tervikuna. Oluline on kontrollida, kas tagaotsitavale on tagatud arstiabi, mida ta võib vajada. Selle kontrolli läbiviimiseks ei ole tingimata vaja esmalt hinnata tervishoiu/vanglasüsteemi tervikuna, vaid neid abivõimalusi, mida võib tagaotsitava jaoks mõistlikult oodata.

43. Rõhutan, et tegemist ei ole liikmesriigi tervishoiusüsteemile hinnangu andmisega, vaid pigem uurimisega, mis võimalused on konkreetsel isikul nõuetekohase abi saamiseks, *isegi kui seda abi võidakse talle osutada iseenesest enam või vähem tõhusa süsteemi raames*.

44. Asjaolu, et esineb üldisi ja süsteemseid puudusi, võib loomulikult olla oluline: kui neid on, siis on tõenäoline, et need mõjutavad ka tagaotsitavat, ja seda käsitlebki Aranyosi ja Căldăraru meetodi teine etapp.

45. Kui keegi ei ole seda laadi puudustele tuginenud, tuleb siiski hinnata, kas tagaotsitava puhul esineb konkreetne oht (arvestades tema olukorda, tema vahistamismääruse teinud liikmesriigile üleandmisest tulenevaid probleeme ja tervishoiutingimusi, milles tal tuleb pärast üleandmist olla).

46. See hinnang puudutab seega „kahe etapi meetodi“ *teist faasi*, mitte enne ja iseseisvalt *esimest faasi*, mille analüüs näib mulle siin täiesti mittevajalik.

47. *Abstraktselt* ei takista miski seda, et harta artikli 4 rikkumist soosivad süsteemsed ja üldised kinnipidamis- ja vangistustingimused, mida võidakse tagaotsitava suhtes kohaldada.²³ Seevastu ei tule neid tingimusi hinnata, kui – nagu märkis komisjon²⁴ – tagaotsitava terviserisk ole tingitud otseselt nendest tingimustest.

48. Selles mõttes lisan, et:

- terviserisk, nagu seda on kirjeldatud eelotsusetaotluse kohaselt psühhiaatrilises aruandes, millele E.D.L-i taotlus tugineb, võib esineda olenemata sellest, millises riigis see isik vangile pannakse, sest see on „võimaliku vangistamisega seotud tõsine enesetapuoh“;²⁵
- Itaalia kohtud (konkreetselt eelotsusetaotluse esitanud kohus) ei ole kordagi vihjanud, et Horvaatias on seoses õigusega tervise kaitsele süsteemseid ja üldisi puudusi.²⁶ Veelgi enam, eelotsuse küsimus keskendub võimalusele „välistada“ teabetaotluse abil, et tagaotsitav satub selles riigis ohtu, ning põhineb seega soodsal hüpoteesil (st sellel, et oht *välistatakse*).

49. Neil asjaoludel ei ole kohtuotsuses Aranyosi ja Căldăraru soovitatud kahest etapist esimese etapi kontrollimine käesolevas asjas vajalik ega kohane.

²³ Kohtuotsused Aranyosi ja Căldăraru ning Dorobantu.

²⁴ Tema kirjalike seisukohtade punkt 43: „probleem seisneb isiku individuaalses olukorras ja on selle olukorraga lahutamatu seotud, olenemata kinnipidamistingimustest Euroopa vahistamismääruse teinud liikmesriigis“.

²⁵ Eelotsusetaotlus, punkt 1.1.

²⁶ Oma kirjalikes seisukohtades (punkt 7) väidab Horvaatia valitsus, et tema riigi tervishoiusüsteem tagab tagaotsitavale arstiabi kõrge taseme, sealhulgas tema sõltuvuse raviga seotud tervishoiuteenused, sõltumata tema staatusest.

b) Keeldumine erandlikel asjaoludel, mis ei ole seotud süsteemsete ja üldiste puudustega: harta artikkel 4

50. Harta artiklile 4 tuginemine võiks olla lubatav juhul, kui tagaotsitav on eriti tugevate haigusnähtudega, mistõttu Euroopa vahistamismääruse täitmine tähendaks tema tervise tõsist, märkimisväärsset ja pöördumatut vahetut halvenemist,²⁷ mis seab ohtu tema elu.

51. Selles tõeliselt erandlikus kontekstis võiks üleandmist kvalifitseerida ebainimlikuks kohtlemiseks olenevalt haige isiku konkreetsetest asjaoludest,²⁸ sõltumata sellest, et vahistamismääruse teinud riigis ei ole süsteemseid või üldisi puudusi.²⁹

52. Erandlikkus ei tulene seega mitte niivõrd üldistest kinnipidamis- või tervishoiutingimustest kui sellistest vahistamismääruse teinud liikmesriigis, kuivõrd pigem üleandmisest endast, kuna see ise võib tagaotsitava elu või tervise vahetult ohtu seada.

53. Kordan, et probleemid, mida tekitab siin täheldatud oht tervisele (vabadusekaotusega seotud enesetapu võimalus), ei sõltu tegelikult sellest, kas Euroopa vahistamismääruse alusel kinnipidamine ja võimalik hilisem vangistuses hoidmine toimub ühes või teises liikmesriigis. Selle kohtuasja asjaolud ei võimalda minu arvates ka kvalifitseerida üleandmist ebainimlikuks kohtlemiseks, kuna senini ei viita miski sellele, et tagaotsitav isik ei saa vahistamismääruse teinud riigis vajalikku arstiabi.

54. Igal juhul tuleks vangistuses pidamisega seotud psühhiaatriliste ohtude (mis on kõikidele liikmesriikidele ühised) probleemile lahenduse leidmisel toimida äärmise ettevaatlikkusega, teisiti kui lihtsalt harta artikli 4 kasutamisega.³⁰

55. Vastasel juhul võiks Euroopa Kohtu vastust mõista nii, et selliste isikute kinnipidamine või kinnipidamisasutuses hoidmine, kelle puhul esineb enesetapuohu, kujutab endast iseenesest ebainimlikku kohtlemist, st rikub selle absoluutset iseloomu arvestades põhimõtteliselt harta artiklis 4 sätestatud keeldu. Liidu õiguse praeguses seisus ei pea ma sellist seisukohta võimalikuks.

²⁷ Vt analoogia alusel 24. aprilli 2018. aasta kohtuotsuse MP (varasema piinamise ohvri täiendav kaitse) (C-353/16, EU:C:2018:276, edaspidi „kohtuotsus MP (varasema piinamise ohvri täiendav kaitse)“) punkt 41: „harta artiklit 4 [tuleb] tõlgendada nii, et sellise kolmanda riigi kodaniku väljasaatmine, kellel on eriti raske psüühiline või füüsiline haigus, kujutab endast ebainimlikku ja alandavat kohtlemist selle artikli tähenduses, kui sellega kaasneb reaalne ja tõendatud oht nimetatud isiku tervise oluliseks ja pöördumatuks halvenemiseks“. Sarnaselt otsustati hiljuti 22. novembri 2022. aasta kohtuotsuse Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Tagasisaatmine – Meditsiiniline kanep) (C-69/21, EU:C:2022:913) punktis 66.

²⁸ Kohtuotsus MP (varasema piinamise ohvri täiendav kaitse) punktis 40 on omakorda viidatud EIK 13. detsembri 2016. aasta otsusele Paposhvili vs. Belgia (CE:ECHR:2016:1213JUD004173810, punktid 178 ja 183) EIÕK samaväärse artikli kohta: „[EIK] hilisemast praktikast [tuleneb], et [EIÕK artikliga 3] on vastuolus, kui välja saadetakse raskesti haige isik, kellel esineb peatse surma oht või kelle puhul on põhjendatult alust arvata, et vaatamata sellele, et peatse surma ohtu ei ole, esineb tal sihtriigis sobiva ravi puudumise või selle tõttu, et ravi pole talle seal kättesaadav, reaalne oht tema tervises seisundi olulisele, kiirele ja pöördumatule halvenemisele, mis toob kaasa suuri kannatusi, või tema oodatava eluea olulise lühenemisele“.

²⁹ Kui kasutada Itaalia valitsuse poolt kohtuistungil toodud näidet, võib sellise patsiendi üleandmine, kellel on neeruhaigus, mille puhul on vältimatult vaja dialüüsravi, olla vastuolus harta artikliga 4, kui tal ei ole vahistamismääruse teinud liikmesriigis võimalik saada sama ravi.

³⁰ Selle ohu leevendamiseks on kinnipidamiskeskustel ja vanglatel üldiselt *ad hoc* protokollid ning mõnes liikmesriigis on olemas vanglasüsteemi haiglad või psühhiaatriaüksused. Vt Maailma Tervishoiuorganisatsiooni ja IASP (International association for suicide Prevention (Rahvusvaheline Suitsiidienetuse Assotsiatsioon)) dokument „Preventing suicide in jails and prisons“, (2007) veebiaadressil <https://n9.cl/947kd>. Vt ka Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti (FRA) aruanne kinnipidamistingimuste kohta Euroopa Liidus, millele komisjon viitas kohtuistungil ja mille 2019. aasta väljaandes on märgitud, et riikide tervishoiusüsteemid vanglates on võrreldava tasemega (FRA: *Criminal detention conditions in the European Union: rules and reality*, 2019).

2. Harta artiklite 3 ja 35 alusel keeldumine

56. Eelotsusetaotluse esitanud kohus viitab lisaks harta artiklile 4 ka õigusele isikupuutumatusel (harta artikkel 3) ja õigusele tervise kaitsele (harta artikkel 35). Mõned pooled, nagu E.D.L. ning Soome, Poola, Rumeenia ja Itaalia valitsus, esitasid oma argumentid neid kolme õigust silmas pidades. Madalmaade valitsus soovib viitab ainult harta artiklile 4.

57. Minu arvates ei ole harta artikkel 35 käesoleval juhul kohaldatav, sest siin ei ole tegemist preventsiiooni ja arstiabi kättesaadavusega riigi õigusaktides ja praktikas ette nähtud tingimustel, mis tagavad inimeste tervise kaitse kõrge taseme.

58. Mis puutub harta artiklisse 3, siis võib juhtuda, et õigus vaimsele puutumatusel saab kahjustada, kuid jällegi mitte seetõttu, et vahistamismääruse teinud liikmesriigi tervishoiu- või kinnipidamissüsteemis esineb puudusi – mida keegi ette ei heida –, vaid seetõttu, et psühhiaatriahäirele, mille all tagaotsitav Itaalia apellatsioonikohtus läbi viidud ekspertiisi kohaselt kannatab, väidetavalt puudub sobiv ravi.

59. Kaalutlused, mis ma selles kontekstis eespool esitasin seoses harta artikliga 4, on harta artiklile 3 ülekantavad.

C. Kas tegemist on Euroopa vahistamismääruse täitmisest keeldumise uue alusega tagaotsitava tervisega seotud kaalutlustel?

60. See, mida lihtsuse huvides nimetatakse „Aranyosi ja Căldăraru kohtupraktikaks“, on näide Euroopa Kohtu *kohtuotsusega* õiguse loomise kohta, mida õigustab vajadus leida viis, kuidas kaitsta isiku põhiõigusi juhtudel, mida ei ole Euroopa vahistamismääruse regulatsiooni andja sõnaselgelt ette näinud.

61. Raamotsus 2002/584 on kategooriline, sätestades artikli 1 lõikes 3, et „raamotsus ei mõjuta kohustust austada põhiõigusi ja õiguse üldpõhimõtteid, mis on kirja pandud [ELL] artiklis 6“. Sellega nähti nii ette süsteemi *ülemklause*, mis lisandub eritagatistele, mis on ette nähtud teatavatele selles raamotsuses tegelikult ära nimetatud põhiõigustele.³¹

62. Arvestades eeldusega, et kõik liikmesriigid austavad põhiõigusi, oli Euroopa seadusandjal raske ette näha selliste üldiste ja süsteemsete puuduste esinemise võimalust, mis võivad viia tagaotsitava põhiõiguste rikkumiseni.

63. Siit tulenevalt oligi paratamatult vaja näha raamotsuse 2002/584 artikli 1 lõikes 3 *erandkorras* ette keeldumise alused, mis on seotud õigusrikkumistega, mis võivad olla tingitud üldistest ja süsteemsetest puudustest.

64. Siiski võib Euroopa vahistamismääruse täitmisest tervislikel kaalutlustel keeldumise „uue“ alusega nõustumine tähendada, nagu kohtuistungil märgiti, lõhet Euroopa vahistamismääruse süsteemi veeliinis, mis viib selleni, et asjaomased isikud võivad esitada palju argumente ja üleandmine vahistamismääruse teinud liikmesriigile võib seetõttu takerduda.

³¹ Sõnaselgelt ära nimetatud õigused on muu hulgas näiteks isiku õigus sellele, et teda ei karistata samade tegude eest kaks korda (harta artikkel 50). Selle tagamiseks on raamotsuse 2002/584 artikli 3 lõikes 2 ette nähtud täitmata jätmise kohustuslik alus ja seda on aimata enamikus täitmata jätmise vabatahtlikes alustes, mis on ette nähtud artiklis 4. Samamoodi on õigusega tõhusale õiguskaitsevahendile (harta artikkel 47), mis on seotud tagaseljaotsusega süüdimõistmise juhtudega ja millele raamotsuse artikkel 4a võimaldab tugineda täitmata jätmise vabatahtliku alusena.

65. Kohtulik sekkumine, mis laiendaks täitmisest keeldumise aluste loetelu selleks, et lisada terviseohtudest tulenev alus, ei ole minu arvates vajalik: Euroopa vahistamismääruse *täitmisest keeldumine* ei ole õigustatud, kui piisab tagaotsitava *üleandmise edasi lükkamisest*. See viimati nimetatud ongi just nimelt sellistel juhtudel nagu käesolev raamotsuses 2002/584 ette nähtud mehhanism.

D. Üleandmise edasi lükkamine raamotsuse 2002/584 artikli 23 alusel

66. Raamotsuse 2002/584 artikli 23 lõike 4 alusel võib tagaotsitava üleandmise erandkorras *edasi lükata* „humanitaarsetel põhjustel, näiteks kui on alust arvata, et see ilmselt ohustaks tagaotsitava elu või tervist“.

67. Siin ära toodud sõnastus tekitab raskusi, nagu märkis eelotsusetaotluse esitanud kohus ja rõhutasid praktiliselt kõik selle menetluse pooled. Minu arvates ei ole need raskused siiski sellised, et neid ei saaks ületada õigusnormi põhjaliku, mitte *loomingulise* tõlgendusega.

68. Corte costituzionale (konstitutsioonikohus) on seisukohal, et kuna raamotsuse 2002/584 artikli 23 lõige 4 näeb ette üleandmise „erandkorras“ edasilükkamise üksnes juhul, kui tegemist on puhtalt ajutiste olukordadega, ei sobi see kokku raskete ja kindlaksmääramata kestusega krooniliste haiguste juhtudega.³²

69. Ta lisab, et vastasel korral võiks üleandmise edasi lükata määramata aja võrra, mistõttu kaotab üleandmismenetlus soovitava toime: järjestikused edasilükkamised kroonilistel tervislikel põhjustel hoiavad tagaotsivat isikut temaga edasi toimuva suhtes pideva ebakindluse olukorras ja see oleks vastuolus nõudega tagada kõikides isikuvabadust mõjutavates menetlustes mõistlik tähtaeg.³³

70. Samamoodi rõhutavad Horvaatia ja Madalmaade valitsus ning komisjon, et raamotsuse 2002/584 artikli 23 lõikes 4 ette nähtud edasilükkamise võimalust saab kasutada alles pärast seda, kui on otsustatud Euroopa vahistamismäärus täita, kuid mitte Euroopa vahistamismääruse täitmise üle otsustamise ajal.

71. Tunnistan, et esitatud põhjused on kaalukad. Kuid minu arvates lähevad selle õigusnormi tõlgendamise võimalused kaugemale sellest, mida eelotsusetaotluse esitanud kohus ja menetlusse astujad kohtuistungil välja pakkusid.

72. Lähtun eeldusest, et asjaolu, et riigi seaduses (või raamotsuse 2002/584 artiklites 3 ja 4) ei ole sõnaselget Euroopa vahistamismääruse täitmata jätmise alust, ei mõjuta raamotsuse artikli 1 lõikes 3 sätestatud imperatiivset kohustust. Selle täitmiseks peab tõlgendaja (kohus) püüdma võimaluse korral leida sisuliselt samaväärse lahenduse, tuginedes seadusandja enda poolt ette nähtud normatiivsetele elementidele.

73. Minu arvates annab raamotsuse 2002/584 artikli 23 lõige 4 selle *sisuliselt samaväärse lahenduse* jaoks vajalikud vahendid. Selle sisu võimaldab tõlgendust, mis võib – olgu see kui tahes lai ja ambitsioonikas – olla alati seadusandja tahtega paremini vastavuses kui Euroopa

³² Eelotsusetaotluse punktid 6.2 ja 6.3.

³³ Eelotsusetaotluse punkt 6.3.

vahistamismääruse täitmisest keeldumise uue aluse loomine kohtupraktikas. Kokkuvõttes on eelistatav pigem *moduleerida* selle positiivse õiguse sätte mõtet ja ulatust kui *luua* selle väliselt õigusemõistmise käigus uus norm.

74. Kordan, et raamotsuse 2002/584 artikli 23 lõige 4 võib raamotsuse kontekstis tõlgendatult anda niisugustel juhtudel nagu käesolev selle raamotsuse artikli 1 lõikes 3 nõutud lahenduse.

E. Euroopa vahistamismääruse täitmise tingimisi ja läbivaadatav peatamine tõsistel humanitaarkaalujuhtudel

75. Üks argument selle kasuks, et raamotsuse 2002/584 artikli 23 lõige 4 on sobiv raamotsuse artikli 1 lõikes 3 sätestatud nõude täitmiseks, on see, et selles on sõnaselgelt nimetatud „üleandmi[st, mis] ilmselt ohustaks tagaotsitava elu või tervist“.

76. See viide loob olulise erinevuse võrreldes raamotsuse 2002/584 artiklitega 3, 4 ja 4a. Nendes artiklites ette nähtud täitmata jätmise kohustuslikud või vabatahtlikud alused puudutavad *objektiivseid* elemente, see tähendab süütegusid, mis on Euroopa vahistamismääruse tegemise aluseks, või tõrkeid kriminaalmenetlustes, mis on nendes süütegudes algatatud või võidakse algatada.³⁴

77. Raamotsuse 2002/584 artikli 3 loetellu niisuguse täiendava täitmata jätmise aluse (mis peaks olema tingimata kohustuslik, arvestades põhiõiguse laadi) lisamine, mis tuleneb harta artiklite 3 või 4 rikkumise ohust, tekitab ilmseid raskusi täitmata jätmise korras, mis põhineb kõikide liikmesriikide karistussüsteemide õiguslikul suhestamisel.

78. Kui *muid abinõusid* ei oleks, ei piisaks neist raskustest tõenäoliselt selleks, et takistada niisuguse uue täitmata jätmise aluse kehtestamist kohtupraktikas, nagu toimus Aranyosi ja Căldăraru juhtudel ja mida eespool selgitasin. Seevastu käesoleval juhul saab kasutada raamotsuse 2002/584 artikli 23 lõike 4 *abinõud*. Niisugune abinõu on tõhus eelkõige selleks, et:

- mitte kahjustada sellise sätte mõtet ja eesmärki, millega soovitakse kaitsta tagaotsitava elu ja isikupuutumatumatust;
- toimida sõltumatult kuriteost, mille eest isik on kohtu alla antud, või karistusest, mida tahetakse täide viia; see tähendab, olenemata kõikidest asjaoludest, mis on seotud liikmesriikide karistussüsteemidega, mis on raamotsuse 2002/584 artiklite 3, 4 ja 4a aluseks.

79. Raamotsuse 2002/584 artikli 23 lõige 4 võimaldab minu arvates vastata eelotsusetaotluse esitanud kohtu tõstatatud küsimustele.

80. Esiteks on seal kehtestatud kriteerium ohu raskusastme „miinimumtaseme“ („ohustaks [...] elu või tervist“) kindlaks määramiseks seoses harta artiklitega 3 ja 4.³⁵

81. Teiseks näeb see ette Euroopa vahistamismääruse teinud ja vahistamismäärust täitva õigusasutuse vahel teabe edastamise, mille kohta eelotsusetaotluse esitanud kohus küsib.

³⁴ Ainus *subjektiivne* asjaolu, mida arvesse võetakse, on raamotsuse 2002/584 artikli 3 lõikes 3 kohustusliku täitmata jätmise alusena ette nähtud asjaolu, et isikut ei saa tema vanuse tõttu kriminaalvastutusele võtta. Tegemist on siiski põhjusega, mis puudutab isiklikku asjaolu, kui see on *seotud kuriteoga* ja mõjutab kriminaalvastutust.

³⁵ Nagu väitis komisjon (tema kirjalike seisukohtade punkt 45), ei ulatu vabadusekaotusega seotud „psühholoogilised kannatused“ selle miinimumtasemeni.

82. Kuigi selle sätte kohaselt ei puuduta kahe õigusasutuse vahel teabe edastamine mitte täitmata jätmise aluste olemasolu, vaid tagaotsitava üleandmise kuupäeva, ei takista minu arvates miski kohaldada seda olukorras, kui vahistamismäärust täitev õigusasutus peab otsustama, kas ta lükkab üleandmise edasi.

83. Teabe vahetamise teel võib vahistamismäärust täitev õigusasutus saada vahistamismääruse teinud õigusasutuselt selgitusi kinnipidamiskeskustes või kinnipidamisasutustes kättesaadavate raviteenuste kohta, mis vastavad tagaotsitava arstiabivajadustele.

84. Selle dialoogi tulemusena ja arvestades tagaotsitava tervislikku seisundit, mida vahistamismääruse teinud õigusasutus senini ei teadnud, peab see õigusasutus omal algatusel või vahistamismäärust täitva õigusasutuse palvel uuesti hindama Euroopa vahistamismääruse asjakohasust, kui ta peab seda vajalikuks, võttes arvesse (uut) tegurit, mis mõjutab proportsionaalsuse hindamist.³⁶

85. Nii lisanduks nende asjaolude kaalumisele, mille alusel otsustatakse proportsionaalsuse üle (kas Euroopa vahistamismäärus on tehtud kriminaalmenetluse läbiviimiseks või karistuse täideviimiseks ja milline on näiteks süütegude raskusaste), tagaotsitava tervisega seotud asjaolud. Selle kaalumise tulemusel võidakse Euroopa vahistamismäärus (ajutiselt või lõplikult) tagasi võtta, aga ka alles jätta, kui vahistamismääruse teinud asutus otsustab, et üleandmismenetlust tuleb kõigele vaatamata jätkata.

86. Leian, et raamotsuse 2002/584 artikli 23 lõikega 4 on neil juhtudel lubatud kohtutevaheline teabeedastussüsteem, mis sarnaneb sellega, mida võib vastavalt raamotsuse 2002/584 artiklile 15 kasutada enne, kui tehakse otsus Euroopa vahistamismääruse täitmise kohta.

87. On tõsi, et asjakohane teave raamotsuse 2002/584 artikli 15 tähenduses on selle sõnastuse kohaselt teave, mis on hädavajalik „üleandmisotsuse tegemiseks“, see tähendab otsuse tegemisel selle vajalikkuse kohta vastavalt eeskätt raamotsuse 2002/584 artiklites 3–5 sätestatud tingimustele.³⁷

88. Kuid miski ei takista minu arvates teabe vahetamist, kui see on sobiv selleks, et hinnata üleandmise edasilükkamise seisukohast määravat ohtu, isegi pärast üleandmise otsustamist, kui esinevad tõsised humanitaarsed põhjused.³⁸

89. Selleks et kaitsta tagaotsitava isiku õigusi, aga ka liidu õiguspärasest huvi võidelda karistamatuse vastu, mis on eelkõige Euroopa vahistamismääruse mehhanismi ese,³⁹ peab vahistamismäärust täitev õigusasutus otsustama üleandmise võimaliku edasilükkamise üle, võttes arvesse kõiki asjaolusid, mis on vajalikud otsuse tegemiseks kõiki asjaolusid teades.

90. Kui nende teada saamiseks on vaja viivitamatut ja sujuvat teabevahetust vahistamismääruse teinud õigusasutusega, on kohane kasutada raamotsuse 2002/584 artikli 15 lõikes 2 ette nähtud mehhanismi ka siis, kui on juba nõustunud vahistamismäärust täitma.

³⁶ E.D.L. nimetab oma seisukohtade punktis 6 Euroopa vahistamismääruse väljastamist iga raskelt haige isiku suhtes ebaproportsionaalseks, mis on abstraktne lähenemine, millega ma ei nõustu. Proportsionaalsuse põhimõttel võib siiski olla oma roll selles tähenduses, mida ma selgitan.

³⁷ Sätted, millele on raamotsuse artikli 15 lõikega 2 lisatud artikkel 8, mis käsitleb Euroopa vahistamismääruse sisu ja vormi.

³⁸ Miski ei takista vahistamismäärust täitvat õigusasutusel hankida vastavat teavet raamotsuse 2002/584 artikli 15 lõike 2 alusel nii juhul, kui ta tuvastab juba alguses, et esineb tõsiseid humanitaarseid põhjuseid, kui ka juhul, kui oht tagaotsitava isikupuutumatusel ja tervisele avastatakse pärast täitmise määramist.

³⁹ Kohtuotsus Openbaar Ministerie (vahistamismääruse teinud õigusasutuse sõltumatus) (punkt 62).

91. Seega võib peatamist kohaldada täitmisele, mis on juba määratud pärast raamotsuse 2002/584 artiklites 3, 4 ja 4a sätestatud täitmata jätmise aluste „filtri“ läbimist. Tõsine oht tervisele saab seega *aluseks*, mis eeldab Euroopa vahistamismääruse täitmise luba ja õigustab täitmise peatamise otsust.

F. Kas krooniliste ja pöördumatute haiguste korral tuleb üleandmine edasi lükata või hoopis Euroopa vahistamismääruse täitmisest keelduda?

92. Mis puutub meetme ajalisse kestusesse, siis raamotsuse 2002/584 artikli 23 lõikes 4 on juttu üleandmise „ajutiselt“ edasilükkamisest ja ette nähtud, et Euroopa vahistamismääruse täitmine toimub niipea, „kui [edasilükkamise aluseks olnud tõsiseid humanitaarseid] põhjuseid enam ei ole“.

93. Üleandmise edasilükkamise ajutine iseloom peab seega olema seotud nende humanitaarsete põhjuste kestusega, mis seda õigustavad. Need võivad kaduda või need võidakse kõrvaldada erinevatel põhjustel (eelkõige tagaotsitava olukorra muutus).

94. Igal juhul ja nagu eelotsusetaotluse esitanud kohus välja pakkus,⁴⁰ kui üleandmist tuleb veelgi edasi lükata, ei takista miski seda, et asjaomaste õigusasutuste vaheline jätkuv dialoog võimaldab tuvastada teisi konkreetseid lahendusi.⁴¹

95. Ainult siis, kui edasilükkamise kestust tuleb kõiki asjaolusid arvesse võttes pikendada üle tähtaja, mille mõistlikkust tuleb hinnata dialoogis vahistamismääruse teinud õigusasutusega, jääb vahistamismäärust täitva õigusasutuse⁴² otsustatud üleandmine toimumata.

96. Kokkuvõttes teen ettepaneku, et:

- vahistamismäärust täitev õigusasutus peab põhimõtteliselt järgima raamotsuses 2002/584 (artiklid 3, 4 ja 4a) sõnaselgelt ette nähtud täitmata jätmise (ammendavaid) aluseid, st aluseid, mis puudutavad rangelt süütegusid, millega menetlus seondub, ja tõrkeid kriminaalmenetlustes, mis on nendes süütegudes algatatud;
- erandjuhtudel ja juhul, kui on piisavalt alust tuvastada harta artikli 3 või artikli 4 tõsise rikkumise oht tagaotsitava tervisliku seisundiga seotud alustel, mis ohustab tema elu, võib vahistamismäärust täitev õigusasutus juba otsustatud Euroopa vahistamismääruse täitmise peatada vahistamismääruse teinud õigusasutuselt saadud teabe alusel ja nii kauaks, kuni see tõsine oht püsib.

⁴⁰ Eelotsusetaotluse punkt 9.5.

⁴¹ See, et haigus on krooniline ja määramata kestusega, ei takista raamotsuse 2002/584 artikli 23 kohaldamist. Lisaks võib krooniline haige saada Euroopa vahistamismääruse teinud riigis arstiabi vahistamismäärust täitva riigi tingimustega sarnastel tingimustel. Iseasi on see, kui üleandmine iseenesest seab tagaotsitava elu vahetult ohtu.

⁴² Niisugustel juhtudel nagu käesolev, kus tagaotsitav on vabaduses, leian, et korduvat edasilükkamist asjaomase isiku enda taotlusel ei saa pidada põhjendamatuks viivituseks.

V. Ettepanek

97. Esitatud põhjendustest lähtudes teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata Corte costituzionale (konstitutsioonikohus, Itaalia) järgmiselt:

„Nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsuse 2002/584/JSK Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta, mida on muudetud nõukogu 26. veebruari 2009. aasta raamotsusega 2009/299/JSK, artikli 1 lõiget 3 ja artikli 23 lõiget 4 tuleb Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikleid 3, 4 ja 35 arvestades

tõlgendada nii, et

kui vahistamismäärust täitev õigusasutus leiab, et sellise tagaotsitava üleandmine, kellel on tõsised kroonilised ja potentsiaalselt pöördumatud haigused, võib tõsiselt ohustada tema tervist, peab ta paluma vahistamismääruse teinud õigusasutuselt teavet, mis võimaldaks selle ohu välistada, ning vajaduse korral selle isiku üleandmise erandkorras ja ajutiselt edasi lükkama seni, kuni see tõsine oht püsib.“